

2000-01-01

ประสบการณ์ทางวิชาการ

ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

จุลศิริวงศ์, ดร.ชัยโชค (2000) "ประสบการณ์ทางวิชาการ," *Journal of Social Sciences*: Vol. 31: Iss. 1, Article 10.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol31/iss1/10>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ประสพการณ์ทางวิชาการ

บทสัมภาษณ์ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์** อาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ให้สัมภาษณ์ถึงสาระสำคัญของการประชุมทางวิชาการเรื่อง **“โครงการกิจการระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย”** ซึ่งจัดโดยศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ระหว่างวันที่ 15-16 ธันวาคม พ.ศ.2541

การประชุมที่ศรีลังกาในกลางเดือนธันวาคม พ.ศ.2541 ที่ผ่านมานี้ มีความเป็นมาอย่างไร?

การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับโครงการกิจการระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย จัดโดยศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ที่กรุงโคลัมโบ ซึ่งได้เชิญให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนของสถาบันการศึกษาความมั่นคงและนานาชาติของไทย (ISIS) เข้าร่วมด้วย ผมในฐานะเป็น Senior Fellow ของ ISIS ได้เป็นผู้แทนของ ISIS ไปร่วมการประชุมครั้งนี้

ศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ที่อาจารย์กล่าวถึงนั้นคืออะไร?

ศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษายุทธศาสตร์ (Regional Centre for Strategic Studies) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1992 ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา เป็นองค์กรที่ไม่เป็นของรัฐบาล (NGO) มีความเป็นอิสระและไม่แสวงหาประโยชน์ใดๆ ศูนย์นี้มุ่งที่จะสร้างความร่วมมือทางด้านการศึกษา สร้างเครือข่าย และร่วมกันศึกษาในประเด็นทางด้านยุทธศาสตร์ และประเด็นระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับเอเชียได้ กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์มักจะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียได้ โดยได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการจากสถาบันต่างๆ ในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะสร้างความร่วมมือ ความมั่นคงและความเชื่อมั่นร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การสร้างสันติภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในประเทศต่างๆ ในเอเชียได้

การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับโครงการกิจการระหว่างประเทศแห่งภูมิภาคเอเชียคืออะไร?

เป็นการสัมมนาเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและวิจารณ์ผลงานวิจัยเบื้องต้นของ ดร.สาตุ ลิเม (Satu Limaye) ซึ่งเป็นนักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยฮาวาย และของ ดร.กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของสถาบัน ISIS แห่งประเทศไทย ทั้งสองท่านศึกษาเกี่ยวกับโครงการด้านกิจการระหว่าง

ประเทศของบรรดาประเทศต่างๆ ใน 3 ภูมิภาค คือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น และภูมิภาคเอเชียใต้ ได้แก่ อินเดียและปากีสถาน

ขอให้อาจารย์ช่วยสรุปถึงสาระสำคัญของการประชุมครั้งนี้

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการนี้ก็คือ ศึกษาถึงความเป็นไปได้และวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้เกิดการวิจัยร่วมกัน มีการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการระหว่างประเทศและความมั่นคงในเอเชีย โดยเน้นประเด็นทางด้านความมั่นคงอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านการทหารและรัฐชาติ หรือมนทัศน์เกี่ยวกับภัยคุกคามจากภายนอก หรือประเด็นต่างๆ ทางด้านการป้องกันประเทศ ประเด็นต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าว นั่นคือ ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

- **รูปแบบและผลของโลกาภิวัตน์** โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ เช่น การไหลเข้า-ออกของเงินทุนในประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ซึ่งอาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติได้ นอกจากนี้ก็ยังรวมถึงผลกระทบต่อการเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยี
- **เอกลักษณ์ที่เกิดจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์** กล่าวคือ โลกาภิวัตน์สามารถทำให้เอกลักษณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะไปเกี่ยวข้องกับการฟื้นตัวของชาตินิยมในภูมิภาค
- **การสร้างชาติและรัฐ** ซึ่งถือว่ายังเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญในยุคหลังจากที่จักรวรรดินิยมสิ้นสุดลงแล้วซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในบางประเทศในเอเชียแสดงให้เห็นได้ว่าไม่มีการพัฒนา
- **ความมั่นคงเกี่ยวกับพลังงาน** ซึ่งจะเป็นประเด็นทางด้านความมั่นคงที่สำคัญในทศวรรษหน้า ทั้งนี้เนื่องมาจาก ความต้องการพลังงานที่มีมากขึ้นซึ่งอาจจะนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาในด้านต่างๆ ด้วย เช่น การสร้างท่อก๊าซ และการหาน้ำมัน
- **การอพยพ** อันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจในเอเชีย ส่งผลให้เกิดการอพยพของประชาชน การอพยพดังกล่าวยังจะสร้างปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงความขัดแย้งระหว่างรัฐด้วย
- **ปัญหาผู้ลี้ภัย** ที่มักเกิดจากความล้มเหลวในการบริหารประเทศและการกดขี่ประชาชนทางการเมือง โดยเฉพาะที่มีต่อชนกลุ่มน้อยนั้น จะแตกต่างจากปัญหาผู้อพยพที่ก่อให้เกิดปัญหาแรงงานข้ามชาติ
- **ความตึงเครียดทางเชื้อชาติที่เกิดขึ้นในหลายประเทศในเอเชีย** มีผลให้รัฐเกิดความไม่มั่นคงและสร้างความขัดแย้งระหว่างรัฐด้วย โดยปัญหานี้ได้กลายมาเป็นเรื่องที่ทำลายต่อรัฐบาลในการหาทางแก้ไขปัญหาความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และภาษา

- **ปัญหาอันเกี่ยวกับสถานะแวดล้อม** เกิดจากนโยบายที่ผิดพลาดหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การเผาป่าในอินโดนีเซีย เป็นต้น
- **การแข่งขันด้านการประมงและการแสวงหาทรัพยากรทางน้ำ** อันเนื่องมาจากการที่ไม่กำหนดเขตน่านน้ำอย่างชัดเจน และเมื่อรัฐใดมีปัญหาทางเศรษฐกิจก็ย่อมต้องการแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาทรัพยากรทางน้ำ
- **ชาตินิยม** ในบางรัฐอาจนำไปสู่การต่อต้านตะวันตก อเมริกันและต่างชาติได้
- **บทบาทของทหาร** ในเกือบทุกประเทศในเอเชียกำลังได้รับการแปรเปลี่ยน อันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทใหม่ี่ต่อความมั่นคงของรัฐและต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค
- **การค้ายาเสพติดและกิจกรรมอื่นๆ** ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่ผลกระทบของปัญหาดังกล่าวได้นำไปสู่การทุจริตและการใช้ความรุนแรง และในที่สุดก็จะมีผลต่อความเสื่อมในการบริหารประเทศ
- **อนาคตของสถาบันต่างๆ ในภูมิภาค** จากการวิจัยนี้พบว่า **“สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือแห่งภูมิภาค” (SAARC)** ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาความมั่นคงในภูมิภาค ในขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ปัญหาทางด้านความร่วมมือใน ARF (Asean Regional Forum) และ **“สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (ASEAN)** ก็กำลังขยายตัวออกไป ส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกยังไม่มีองค์กรแห่งภูมิภาคที่จะใช้ในการพูดคุยกันในเรื่องความมั่นคง

จากการประชุมนี้ อยากทราบว่าสถานะภาพของโครงการกิจการระหว่างประเทศในทั้ง 3 ภูมิภาค เป็นอย่างไร?

พอจะสรุปได้ดังนี้คือ ได้มีความพยายามที่จะพิจารณาถึงความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันในการศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงของภูมิภาคทั้ง 3 โดยที่นักวิชาการชาวเอเชียที่ให้ผู้ทำวิจัยสัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงโดยตรง และประเด็นอื่นๆ ยังคงเป็นเรื่องที่นักวิชาการทั่วไปให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แต่เงื่อนไขทางด้านความมั่นคงก็ยังคงมีความแตกต่างกันมากในเอเชีย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาในแต่ละประเทศดีกว่าที่จะศึกษาเป็นภาพรวมในแต่ละภูมิภาค

เหตุผลที่สามารถนำมาอธิบายความแตกต่างในแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงมีดังนี้

- การมีประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน
- ประสบการณ์ที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่อจักรวรรดินิยมตะวันตก และจักรวรรดินิยมเอเชีย
- ความหลากหลายของรัฐและระบอบการปกครอง

- ความแตกต่างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่คล้ายคลึงกันของบรรดาประเทศต่างๆในเอเชียก็คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านความมั่นคงทั้งหลายจะได้รับการอบรมมาจากประเทศตะวันตกอันได้แก่สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร แคนาดา และออสเตรเลีย ซึ่งนับว่าได้มีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้เกิดการปรึกษาหารือกันระหว่างนักวิชาการชั้นนำในด้านความมั่นคง

อาจารย์คิดว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการประชุมครั้งนี้?

นับว่าได้รับประโยชน์อย่างมากจากการประชุมในครั้งนี้ เนื่องจากได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับนักวิชาการชั้นนำจากสถาบันวิชาการที่มีชื่อเสียงที่มาจากประเทศต่างๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียง ซึ่งนอกจากนักวิชาการจากประเทศศรีลังกาแล้ว ก็ยังมีนักวิชาการจากอินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ เนปาล จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ซึ่งโดยปกติแล้ว เราจะไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะกับบุคคลเหล่านั้น ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์และเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้สร้างความสัมพันธ์กับนักวิชาการจากต่างภูมิภาคที่น่าสนใจคือนักวิชาการต่างภูมิภาคเหล่านี้จะมีแนวคิดและมุมมองที่ต่างจากนักวิชาการที่มาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความแตกต่างกันของอารยธรรม วัฒนธรรม การศึกษาระบบสังคม และประวัติศาสตร์ ที่สำคัญอีกประการก็คือ งานวิจัยนี้ได้ช่วยขยายความคิดเกี่ยวกับประเด็นทางด้านการทำวิจัยได้อย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบในแต่ละภูมิภาค นอกจากนี้สำหรับ ตัวผมเอง มีความประทับใจอย่างมากต่อศูนย์นี้ และผู้อำนวยการ คือ Dr Iftekhar Zaman ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี รวมทั้งบรรดานักวิชาการชาวศรีลังกาที่ให้ความเป็นกันเองด้วยการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการกับผม

นอกจากที่อาจารย์ได้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้แล้ว ยังได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญและสัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวศรีลังกาบ้างหรือไม่ และมีความรู้สึกอย่างไร?

เป็นที่น่าเสียดายที่ผมได้อยู่ในกรุงโคลัมโบเพียง 3 วันเท่านั้น จึงไม่มีโอกาสได้ไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญอย่างเช่นเมืองแคนดี้ ซึ่งเป็นเมืองที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่สำคัญที่สุดของชาวพุทธ แต่ด้วยความกรุณาของท่านทูตไทยคือท่านทูตธรากร พานิช ซึ่งเป็นนิสิตเก่า คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผมจึงได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมวัดที่สำคัญๆ ในกรุงโคลัมโบ ซึ่งบางแห่งมีต้นโพธิ์ที่มีอายุมากกว่า 1,000 ปีขึ้นไป ต้นโพธิ์นี้โตมาจากหน่อของต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทับในเวลาที่ได้ทรงตรัสรู้ และในตอนค่ำ ท่านทูตและภริยาก็ยังได้กรุณาเลี้ยงอาหารไทยแก่ผมด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ศรีลังกาเป็นประเทศที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจมากนัก โดยในปี ค.ศ. 1997 พบว่า จากประชากรจำนวน 18.9 ล้านคนนั้น มีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศเพียง 890 พันล้าน

รูป หรือประมาณ 13.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ สำหรับอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ก็คือ เกษตรกรรม โดยใบชาถือเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ (42.5 พันล้านรูป) นอกจากนี้ ก็ยังมีการผลิตยางพารา (106 ล้านกิโลกรัม) มะพร้าว (2.5 พันล้านลูก) และข้าว (2.2 ล้านตัน) ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมนั้นก็คือน้ำมัน สิ่งทอ และพลอย ดังนั้น จึงจำเป็นที่ศรีลังกาจะต้องนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคและเครื่องจักรในปริมาณสูง

ถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศเล็ก แต่ก็มีความสะดวกสบายทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเกาะ มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาถึงประมาณปีละกว่า 3 แสนคน เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวศรีลังกามีความชื่นชมต่อประเทศไทยและคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้จากการที่ได้พบปะกับชาวศรีลังกาทั่วไปพบว่า พวกเขาจะแสดงความเป็นมิตรอย่างเห็นได้ชัดเมื่อทราบว่าผมเป็นคนไทย

และชาวศรีลังกาก็ยินยอมที่จะเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยด้วยเช่นกัน เห็นได้จากเที่ยวบินของสายการบินไทย หรือสายการบินของศรีลังกาเอง โดยเฉพาะเที่ยวบินระหว่างกรุงโคลัมโบและกรุงเทพฯ นั้น จะมีนักท่องเที่ยวชาวศรีลังกามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้โดยสารทั้งหมด ซึ่งการที่บุคคลเหล่านั้นนิยมเดินทางมาเที่ยวเมืองไทยก็คงเพราะมีความผูกพันทางด้านศาสนาพุทธที่เหมือนกัน และสถานที่ที่นิยมท่องเที่ยวก็คือกรุงเทพฯ และปริมณฑล ทั้งนี้เพื่อชมสถานที่สำคัญต่างๆ รวมทั้งชมความเจริญและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของไทย ชาวศรีลังกามักจะซื้อของใช้ประเภทเครื่องไฟฟ้า และเสื้อผ้าจากเมืองไทยกลับไปบ้านด้วย

ปัญหาสำคัญของประเทศศรีลังกาที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศคือ ปัญหาการก่อการร้ายจากกลุ่มทามิล (Tamil) แยกดินแดน ที่นิยมใช้ความรุนแรงอย่างมากเพื่อเรียกร้องเอกราชจากรัฐบาลมาตลอดระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะมักจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก ทั้งทางตอนเหนือของประเทศและที่กรุงโคลัมโบ จนทำให้รัฐบาลต้องสร้างระบบการตรวจสอบทุ่นระเบิด และการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดซึ่งสงครามเชื้อชาตินี้ ได้ทำให้ทหารและประชาชนเสียชีวิตไปแล้วประมาณ 4 หมื่นคน ดังที่พวกเราคนไทยคงได้เคยอ่านพบในหน้าหนังสือพิมพ์บ่อยๆ เกี่ยวกับการที่กบฏชาวทามิลลอบวางระเบิดหรือนำรถบรรทุกวัตถุระเบิดพุ่งเข้าชนสถานที่สำคัญๆ ตามย่านธุรกิจและแหล่งท่องเที่ยว บางครั้งมีผู้คนเสียชีวิตถึง 200-300 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บอีกเป็นพันคน ผมได้รับคำเตือนจากท่านทูตว่า ควรหลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีผู้คนแออัดหรือสถานที่ที่มีบุคคลสำคัญทางราชการของรัฐบาลอยู่ เพราะสถานที่เหล่านั้นจะเป็นเป้าสำคัญของการวางระเบิด ผมได้ไปดูย่านชุมชนแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปซื้อของและได้พบว่า ตามตัวตึกและสะพานคอนกรีตที่ใช้เดินข้ามถนนนั้นมีรอยที่เกิดจากสะเก็ดระเบิดเป็นวงกว้างไม่ต่ำกว่า 50 ตารางเมตร อย่างไรก็ตามในสังคมศรีลังกานั้น พลเมืองชาวทามิลที่เป็นชนกลุ่มน้อยจะยอมอยู่อย่างสันติร่วมกันกับชาวสิงหลที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ จะมีก็เฉพาะ

'กลุ่มปลดปล่อยไทเกอร์แห่งทามิลอีลัม' (Liberation Tigers of Tamil Eelam - LTTE) เท่านั้น ที่นิยมใช้ความรุนแรงและต้องการเรียกร้องเอกราชจากรัฐบาลกลาง นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่เรื่องเช่นนี้ ได้สร้างความหวาดกลัวและยังทำลายชีวิตผู้คนไปเป็นจำนวนมากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ถึงอย่างไรก็ตาม ผมมีความรู้สึกประทับใจต่อประเทศศรีลังกาเป็นอย่างมาก และหวังว่าจะได้มีโอกาสกลับไปเยี่ยมศรีลังกาอีก และคงจะมีเรื่องราวที่น่าสนใจมาเล่าสู่กันฟังอีก

เน้นทวรรณ ยอดพิจิตร และ วราภรณ์ พรหมรัตน์
สัมภาษณ์ และเรียบเรียง